d) שבועות דף מו;
5) כתובות דף כב: יבמות דף פת:, (ג) [בילה כו. ע"ו 1:],
ד) כתובות דף כג:, ה) [בשלר לו. ש"ו 1:],

רש"שן, ו) ל"ל רב חסדה חמר,

ז) ל"ל ואוקי. הגהות וחדושים,

ל) רש"ל, ע) [כתובות כב:], י) רש"א מ"ו, ל) [לי"ל רב], () [וע"ע תום' כתובות כ. ד"ה אלה],

הגהות הב"ח

(**ה**) גמ' ורכה כרב חסדה לא

אליבא דרב חסדא וכו' ורבא

אמר לך עד כאן לא קאמר רב הונא התם אלא: (ב) שם

לכ האומר הומם מנמו לכי שם אימתי בזמן שיש עליו עוררין אבל אין עליו עוררין מעלין כל"ל: (ג) רשב"ם

ל"ה המכחישות וכו" כגון שהעידו שנים פלוני לוה:

מהלי מהלי מהלי מהלי מחג עדות הלכה א מחג

עדות הככה מ סתוג עשין קי טוש"ע ח"מ סיי לא סעיף א: ל ב מיי פט"ו מהל' טוען ונטען הל' ה סמג עשין נה טוש"ע ח"מ סי' קמו

ע חיית כ סעיף כג: מיי' פייי סעיף כג: ג מיי' פי"ב מהל' גירושין הלכה כג סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סי קנב סעיף ג וסי׳ יו סעיף מב וע"ש: וע"ש: לב ד מיי פ"כ מהלכות איסורי ביאה הלכה ד טוש"ע אה"ע סי׳ ג סעיף א

רבינו גרשום

: 3 5

באבהתי לא איתכחוש. באבותי לא איזכווש. להכי אוקמה נכסי בחזקת אבהתא דהאי: [ב' כתי עדיי] המכחישות זו את זו. בעדות אחת: אמר רב הונא. אע"ג דבהאי עדות מוכחשות הן . זו כאה כפני עצמה כעדות זו באה בפני עצמה בעדות אחרת ומעידה וכשירה משום דלא ידעי איזו כת משקרא ולהכי אידך כת נמי באה בפני עצמה ומעידה וכשירה אבל תרוייהו כחדא לא מצי למיתי משום דאיכא לי הואיל דאתכחשא חדא מינייהו בחזקת מוכחשין נינהו תרוייהו ולא מצי לאחהודי גמי בעדות אחרת. לאחהודי גמי בעדות אחרת . היא: נימא רב נחמן דאמר נהי דאיתכחוש באכילה באבהתא מי מתכחש ומצי באבווה כל מונכוש ומבי לאסהודי על אבהתא ס״ל כדרב הונא דהכי נמי אמר רב הונא אע״ג דאיתכחשא בהאי עדות זו באה בפני עצמה ומעידה משום דליכא למיקם עלה דמילתא מאן מוכחשין וה"נ אידך: ורבא. דאמר שזו עדות מוכחשת ס"ל כרב חסדא: אליבא דרב חסדא כ״ע לא פליגי. דאפי׳ רב נחמן מודי דכיון דרב חסדא פוסלו לכל עדיות לא מכחשי כ״ש דס״ל לרב חסדא דהיכא דמכחשי הסדא דהיכא דמכחשי באותו עדות במקצת באכילתה בלבד דהם מוכחשין נמי לאבהתי ולא מוקמ׳ נכסי בחזקת אבהתא: . כי פליגי. רב נחמן ורבא: אליבא דרב הונא. דאמר ראה רחוי טעמה ומטידה וזו נחמן דאמר נהי דאתכחוש ותמן דאמר נהי דאתכחוש באכילה באבהתא מי מכחשא סיל כרב הונא הואיל דליכא למיקם עלה דמילתא מאן מוכחשין: ורבא אמר לך כרי אבל באותה עדות לא מהימנא כלל: הדר אייתי אידך סהדי . ומי דשל ארהחי הוי דהשחא מיתכחשי כולה עדות אמר נחמן אנן אחתינה וא דאייתי מעיקרא סהדי דהוי דאבהתי ונט^לנו ניכסי מהאי דהוי מוחזק בהו ניכסי מהאי דהוי מוחזק בהו ויהבינהו ליה וכיון דהדר אידך ואייתי סהדי דאבהתיה הואי סלקין להא דיהיבנא ליה ומהדרי להו להאי ולזילותא דבי דינא דיהבי להאי רחחלה והדר יהרי . ליה : שנים אומרים מת בעל במדינת הים: ושנים אומרים לא נתגרשה. שאותן עדים לא נתגרשה. שאותן עדים עמנו היו באותה שעה: בזמן שבאו עדים נמי שאמרו שלא מת ואחר כך נשאת לבעל הואיל דהני מכחשי הני בדין הוא שתצא הני בזין הוא שתצא דמחמרי גבי אשת איש [אבל] נשאת על פי שנים שאמרו שמת ואחר כך באו עדים שלא מת הרי זו לא

תצא דחיישינן לזילותא דבי

דון באה בפני עצמה ומעידה. תימה בין לרב הונא בין לרב חקדא נהמנינהו לבתראי במיגו דאי בעי פסלינהו לקמאי בגזלנותא ומיהו במיגו דאי בעי הוי מזמי להו ליכא להמנינהו דיראים להזימן פן יוזמו גם הם ונראה לי דמיגו במקום עדים לא אמרינן יי (ועוד)

דמיגו לא יוכל לסייעם יותר משני עדים א ואפי׳ היו עמהן ק׳ עדים אין נאמנין דתרי כמאה ועוד אומר ר"י דלא שייך מיגו (ו) דאין דעת שניהם שוה ומה שירלה זה לטעון לא יטעון והב: ורב נחמן כרב הונא. תימה דבפרק ב' דכתובות (דף יט:) תניא שנים שהיו חתומין על השטר ומתו ובאו שנים ואמרו (ו) שכתב ידם הוא אבל קטנים או פסולי עדות או אנוסים היו אם כתב ידם יוצא ממקום אחר אין נאמנין ופריך ומגבי׳ ביה בשטרא תרי ותרי נינהו ומסיה התם ל (כרב) נחמו דלא מגבינן בשטרא ואוקי תרי להדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה ואמאי לא מגבינו ביה והא סבירא ליה הכא כרב הונא דכשרים הם לעדות אחרת דמוקמינן להו אחזקת כשרות והתם (ח) כעדות אחרת דמי דהא אין מכחישים אלו את החתומים בואת המלוה שהיו אומרים אין חייב לו כלום אלא שאמרו אינכם נאמנים בדבר זה דפסולים הייתם ג והוה לן למימר דנאמנים כמו הכא דכשרים אף על גב דאלו מכחישים אותם ופוסלים וחושבין אותן כשאר פסולים לכל דבר עדות ואומר ר"י דכי אמרו קטנים היו ליכא לאוקמינהו אחזקייהו וכן אנוסים נמי לא מפקי להו מחזקת כשרות דחמרינן חנוסים היו מחמת נפשות ופסולי עדות היו איכא למימר כגון שפוסלים אותן משנולדו שאומרים קרובים היו ועכשיו נתרחקו^{0 ד}: **ורבא** כרב חסרא. ואם תאמר אם כן אמאי חשיב רבא במרובה (ב"ק דף עב: ושם ד"ה אין) ובפ' זה בורר (סנהדרין דף מ. ושם ד"ה אין) עד זומם חידוש הוא ואין לך בו אלא משעת

חידושו והלא מה שהוא נפסל אינו חידוש דהא מן הדין היה להיות לשניהן פסולים כמו בשני כתי עדים המכחישות זו את זו א"כ לא הוי חידוש אלא מה שהמזימין כשרים ואומר ר"י דרבא דאמר חידוש הוא לא הוי אלא לפי המסקנא דאתי שפיר כרב הונא:

אנן אחתינן דיה אנן מסקינן דיה. ואם היה אותו דלית ליה חזקת אבהתיה מוחזק תחילה אתי שפיר אחתינן ומסקינן שנעמידה בידו כאשר היה בתחלה 🗆 ואפילו לא היה מוחזק לא זה ולא זה מצי לפרש אחתינא ליה לחתה לזה ומסקינא ליה שנוליאנה מידו ויהא דין כל דאלים גבר. ר״י: ואם ניסת לא תצא. בפ״ב דכתובות (דף כב: ושם ד״ה כגון) מוקי כשניסת לאחד מעדיה ואומרת ברי לי וחשדא ו ליכא כדפי׳ המסן: אבל ניםת ואח"ב באו עדים הרי זו לא תצא. וטעמא משום זילותא דבי דינא וקשה לרשב"א דעל כרחך לאו טעמא משום זילותא דבי דינא הוא דאם כן אפילו לא נשאת אלא התירוה לינשא תנשא כדמשמע בכל הסוגיא דאיכא זילותא אפילו לא נעשה מעשה וכ"ת דאין ה"נ ונשאת דקאמר היינו שהתירוה לינשא ושוב לא תלא מהיתרה הראשון דבאו עדים ואח"כ נשאת לא מלי לפרושי התירוה לינשה אלה נשחת ממש וע"כ טעמה דמספיהה לה מפקי לה מבעל ולא משום זילותא וי"ל לעולם טעמא משום זילותא ודוקא כשנשאת ואח"כ באו עדים איכא זילותא דבי דינא שכבר נאסרה לכל העולם כיון שנשאת נמצא מה שחוזרין לאסרה לעד שנשאת לו אין חוזרין אלא בעבורו אבל אם באו עדים קודם שנשאת ליכא זילותא דעל כרחך לריכין לחזור מהיתרה הראשון כדי לאסרה לכל העולם הלכך ליכא זילותא אם אוסרים אותה נמי לעדיה. ר״י: והאמר

באבהתא מי אתכחש לימא רבא ורב נחמז בפלוגתא דרב הונא ורב חסדא קמיפלגי יו את זו את זו את זו לבאיתמר ב' כתי עדים המכחישות זו את זו b אמר רב הונא "זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה ורב חסדא אמר בהדי סהדי שקרי למה לי לימא רב נחמן דאמר כרב הונא ורבא כרב חסדא (6) אליבא דרב חסדא כולי עלמא לא פליגי כי פליגי אליבא דרב הונא רב נחמן כרב הונא ורבא עד כאן לא קאמר רב הונא אלא לעדות אחרת אבל לאותה עדות לא הדר אייתי מהדי דאבהתיה היא אמר רב נחמן יאנן אחתיניה אנן מסקינן ליה לזילותא דבי דינא לא חיישינן מתיב רבא ואיתימא רבי זעירא ישנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא רבי מנחם ברבי יוםי אומר יתצא אמר ר' מנחם בר' יוםי אימתי אני אומר תצא בזמן שבאו עדים ואח"כ נשאת אבל נשאת ואח"כ באו עדים הרי זו לא תצא א"ל אנא סברי למעבד עובדא השתא דאותיבתן , את ואותבן רב המנונא בסוריא לא עבדינן בה עובדא נפק עבד עובדא מאן דחזא סבר מעותא היא בידיה ולא היא אלא משום יהודה באשלי רברבי סדתנן רבי יהודה פ אומר יאין מעלין לכהונה על פי עד אחד אמר ר' אלעזר אימתי (י במקום שיש עוררין אבל במקום שאין עוררין מעלין לכהונה על פי עד אחד רבן שמעון בן גמליאל אומר

משום ר' שמעון בן הסגן מעלין לכהונה ע"פ עד אחד רשב"ג היינו ר' אלעזר וכי תימא ערער חד איכא בינייהו רבי אלעזר סבר ערער חד

פלוני ולא ראיתם שלוה: זו באה בפני עלמה ומעידה. כשארה עדיות שבעולם דלא נחזיקנה בפסולה מספק: וזו באה כו'. בעדות אחרת. אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו אין מצטרפין לעדות אחת דהא אחד מהם פסול בודאי ואין כאן אלא חלי עדות. וטעם דרב הונא משום דאוקי גברא אחזקיה ולא תפסלינהו מספק: י א"ר חסדא בהדי סהדי שקרי למה לי. ולא יעידו (ד) בשום עדות בעולם דאוקיי ממונא אחוקיה ולא תוליאנו מספק שמא העדים פסולים: לימה רב נהמן. שמכשיר עדות דאבהתא שהעידו עדים מוכחשים דהיינו עדות אחרת שלא הוכחשו בו כדרב הונא שהכשירם בעדות אחרת שלח הוכחשו בה: אליבא דרב חסדא כ"ע לא פליגי. לומר כל אחד אנא סבירא כרב חסדא דודאי רב נחמן לא סבירא ליה כרב חסדא דהא רב חסדה אפילו בעדות אחרת בעלמה פוסל כל שכן בעדות דאבהתא שהוכחשו העדים מאכילה באותו עדות של אותו קרקע: אכל באותו עדות. דאותו קרקע עלמו לא. חןוהלכתא כר"ג שהרי נפסק הדין על פיו כדמוכח לקמן אנן אחתינן]: הדר אייתי סהדי. אותו שהפסידו רב נחמן: דאבהתיה היא. והרי לשניהם עדי

אותו היום ולא לוה משום אדם כלום

ובעדות כזה לא האמינה תורה

האחרונים יותר מן הראשונים אלא

בעדות הזמה כגון שמעידים על

העדים עלמם עמנו הייתם במקום

בדאבהתא מי איתכחש. עדות של אבהתא קיים הוא והכל מודים

בו: המכחישות זו את זו. בעדות אחת כגון (נ) שנים אומרים פלוני

לוה מפלוני מנה ושנים אחרים הכחישום ואמרו לא לוה ממנו כלום

שהרי באותו היום שאתם אותרים שלוה ממנו היה עמנו הלוה כל

חוקה ועדי אבות ואין כח לוה מוה וכל דאלים גבר כדאמר רב נחמן לקמן בשמעתין [לד:]: אנן מסקינן ליה. כלומר לא נחזיק את זה יותר מזה הואיל ועדות שניהם שוה: לוילוסא דבי דינא. שמא ילגלגו הבריות על ב"ד על שסותרין את דיניהם ודמי לחוכא ואיטלולא: שנים אומרים מת. אשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו שנים ואמרו לה מת בעליך ושנים אומרים לא מת א"נ שנים אומרים נתגרשה בחיי בעלה ואינה זקוקה ליבם א"נ כגון (ם) שהיה אקוקה ליבם א"נ כגון (ם) שהיה בעלה קיים ובאין להתירה לאחר הרי זו לא תנשא דאוקי תרי להדי תרי ואיתתא בחזקת איסור אשת איש קיימא: ואם ניסת לא פלא. דיעבד אין לכתחלה לא. ובפרק האשה שנתארמלה ש פרכינן מכדי תרי ותרי נינהו הבא עליה באשם חלוי קאי ומשני אמר רב ששת לגון שניסת לאחד מעדיה ותו פרכינן היא גופה באשם תלוי קיימא ומשני באומרת ברי לי שמת בעלי: כומן שבאו עדים. האחרונים שאמרו לא מת ולאח״כ ניסת לפיכך תנא שהרי באיסור נשאת שאילו שאלה מב״ד היו אוסרין לה לינשא: אבל אם נשאת. על פי עדי מיתה שהתירוה בית דין לינשא ואחר כך באו עדים שהוא קיים לא תלא דחיישינן לזילותא דבי דינא וקשה לרב נחמן: למעבד עובדא. דמחתינן ליה ומסקינן ליה ולא ניחוש לזילותא דבי דינא: דאותיבתן. השיבותני מברייתה זו: ואותבן רב המנונה. השיב לו כמו כן מהח ברייתה דר׳ מנחם ורבנן: נפק עבד. רב נחמן עובדא ולא חש לזילותא דבי דינא: טעוסא היא כידיה. שלא מכר מהך ברייתא דלעיל

יהודה ור' אלעזר ור' שמעון ב"ג כולהו סברי להו דלא חיישינן לזילותא דבי דינא כדמפרש רב אשי במסקנא [לב.]: אין מעלין לכהונה. להחזיק אדם בכהן לאכול בתרומה ולעבוד עבודה ולישא את כפיו על פי עד אחד המעידו שהוא כהן כדמפרש ר' אלעזר לקמיה [בשמעתין]:

ועוד דאמר לא עבדינן בה עובדא: דסליא באשלי רברבי. רבי

א"ר אלעזר אימסי. אין מעלין ע"פ עד אחד בזמן שיש על הכהן עוררין עדים הפוסלים אותו כדמפרש בסמוך. ולפרש דברי ר' יהודה בא ולא לחלוק עליו: **אבל אין עליו עוררים.** אלא קול פסול בעלמא כדמפרש לקמיה [שֹם] מעלין ע״פ עד אחד שמכחיש את הקול: **רשב״ג היינו ר׳ אלעור**. דהא ודאי במקום שיש עוררין עליו לא אמר רשב"ג דליהוי חד נאמן וכי אמר מעלין במקום שאין עוררין קאמר: **ערער חד איכא בינייהו**. והא דקתני בזמן שיש עליו עוררין היינו עד אחד הפוסלו ומכחיש עד אחד המכשירו: דרצי אלעור סבר ערער חד. הוי ערער ואין עד אחד נאמן עליו להכשירו:

יינא שהשיאה על פי שנים שאמרו שמת וקשיא לרב נחמז: א"ל. רב נחמז: נפק ר' נחמז ועבד עובדא דלא חש לזילותא דבי דינא מאז דחזא דעבד עובדא סבר דטעות הוא בידיה משום דמוקשה ועומד הוא: באשלי רברבי. דסברי דלא א שהו שהו כל פשב שהמה שמורו את הבדבות בקר הומר בבי בנבות את השתחה בית מהן היה בשבת המה בית המה בית המה בה המה מ זיישינן לוילותא דבי דינא: אין מעלין לכהונה על פי עד אחד. לחלוק לו תרומה: שיש עוררין עליו. בקול ולא בעדות שהוא בן החלוצה: רשב"ג היעור יאלעזר. דמקום שיש עוררין לא קאמר רשב"ג דמעלין אלא במקום שאין עוררין. 10 דר׳ אלעזר סבר מעלין ולהיכא דאיכא עורר חד אין מעלין ורשב"ג סבר עד דאיכא ערער תרי:

(ו) תום' ד"ה וזו כלה וכו' דלה שיין מיגו אלא באדם אחד אבל בשנים לא שייך מיגו דלון דעת שניהם שוה: (i) ד"ה ורב נחמן וכו' ולומרו ידענו שכתב ידם

הוא זה אבל קטנים היו או פסולי עדות היו או אנוסים: (ת) בא"ד והתם גמי כעדות

אחרת דמי:

(ד) ד"ה חמר רב חסד וכר ולא יעידו עוד בשום עדות: (ס) ד"ה שנים וכר א"כ כגון שעדיין בעלה קיים: (ו) תום' ד"ה וזו בלה וכר'

מוסף רש"י

ב' כתי עדים המכחישות זו את זו. שנים אומרים הרג ושנים אומרים לא הרג ושבועות מז:). זו באה בפני ומעידה (שם). בהדי סהדי שקרי למה לי. הואיל יהאחת פסולה אין אחת מהן והמחם פסונה חין מחת מהן נאמנת לשום עדות (שם). באשלי רברבי. נחבלים גדולים וגסים שקשין לינתק, כלומר חכמים גדולים אמרוה נאין נוחין לבטל דבריהם (ביצה כז.) חבלים עבים (ביצה בה) מכנים עבים וחזקים, וי"א באילנות גדולות כמו (בראשית כא) ויטע אשל (ע"ז ז:). רשב"ג היינו ר' אלעזר. דהא ודאי במקום שיש עוררין לא אמר ר״ם דליהוי חד נאמן, וכי אמר מעלין במקום שאין עוררין קאמר (כתובות בו). ערער חד. הוי ערער ואין אחד נאמן עליו להכשירו (שם).

מוסף תוספות א דעדים לא מהימני

במיגו, טפי ממאי דמהימני במיגו, טפי ממאי ז מהיי מתורת עדותן. לשנ ב. דדילמא בטענה השוו שניהם אבל מי יימר דישוו בטענה אחרת. שס. ג. ואלו אומרים כשרים ג. והלו הומוים כשוים היינו, וכיון דחשיב להו כתרי ותרי על מה שהם חלוקים על הכשרות ועל הפסלות, א"כ עדות המלוה שאינן מכחישין אותן בה, קיימת. מוס' סלח"ע כמונות כ. T. [אבל הכא] באה כל אחת בפ"ע ומעידה משום דמוקמינן . כל אחת בחזקת כשרות. תוס' כתובות כ. ה. וכן בדין מוס כמונות כ. וו. וכן בדין דכיון דמעיקרא בחזקתו הוה קאי, דינא הוא דהדר ליה. ליטנ״ל, דהא אילו הויא ליה מעיקרא האי ראיה דאייתי לבסוף לא היה מפקינו לה לארעא עדותו היא נשאת איכא לזות שפתים שמא עיניו נתז בה והעיד שקר.